

Pe un an . . . 20.— Cor.  
Pe jumătate an 14.— "  
Pe 3 luni . . . 7.— "  
Pe o lună . . . 2.40 "  
Pentru România și  
străinătate:  
Pe un an . . . 40.— franci.  
Telefon  
pentru oraș și interurban  
Nr. 750.

# ROMÂNUL

ADMINISTRAȚIA  
Strada Zrinyi Nr. 1/a

INSERTIUNILE  
se primesc la admni-  
strație.

Mulțumite publice și Leq  
deschis costă șirul 20 fil.  
Manuscrisurile nu se în-  
napoiază.

## Caracterele sufletului românesc

Scrisoare deschisă dlui Ovid Densușianu,  
profesor la universitatea din București.

De Ion Clopoțel.

Arad, 14 Decembrie.

Domnule profesor,

Sunt un cititor pasionat al lucrurilor dvoastre de știință. Nu m'au încălzit niciodată paginile literare ale revistei *Viața Nouă* pe care o conduceți de un deceniu și am convingerea că nu se poate să nu consimțiți pe viitor a imprima „școlii” dv. literare un caracter mai reprezentativ al aspirațiilor sufletului românesc renunțând la poezia „picturală” a simbolismului. Dar mi-au pricinuit vie mulțumire sufletească explorările dv. în domeniul filologiei. De atâta vreme disecați structura limbei românești, puneți în plină lumină tainele ei, stabiliți originale cuvintelor cari constituiesc vocabularul nostru și faceți concluzii întemeiate despre originile noastre naționale. Falsă teorii istorice se spulberă în fața adevărului științific constatat cu vastul dv. aparat de scrutare a limbei noastre.

Imi iau voie să vă exprim aci, în scrisoare deschisă, sentimentul meu de recunoștință față de revelația ce-o faceți în articolul publicat de revista parisiiană *La Vie*. Nu se putea o mai aleasă satisfacție pentru un publicist ardelean astăzi decât aceea pe care i-o dă o revelație de cuprinsul celui din articolul dv. de sinteză. Nu mă interesează tendințele de alt ordin decât științifice cari v'au îndemnat să-l scrieți, și, credeți-mi, tocmai prin partea aceasta, pozitivă, a coborât în sufletul meu atâta liniște și optimism.

Dv. în articolul amintit vorbiți de necesitatea ca temperamentul românesc să se supună disciplinei elaborate *aux lumieres des conceptions latines*, la luminile concepțiilor latine, și faceți un admirabil buchet al caracterelor cari împodobesc sufletul românesc. Dar în detaliu ce aflăm din articolul dv.? Că naționalitatea română prin forța împrejurărilor a fost despărțită de lumea occidentală și a trăit în decurs de mai multe secole în comunitate sufletească cu popoarele Europei orientale. Acest fapt n'a rămas fără repercusiune profundă în mentalitatea românească. Pe fondul latin s'au imprimat idei, sentimente, cari au imprumutat o fizionomie specială sufletului românesc, și în acest amestec, *dans ce mélange*, rezidă, parțial originalitatea sa. Unele calități ale spiritului oriental se potriveau dispozițiilor latine înăscute primind prin această întâlnire o strălucire deosebită, ca de pildă vioiciunea imaginației. Mediul oriental pe de altă parte a oferit sensibilității românești unele nuanțe caracteristice, ca înclinarea spre reverii profunde, spre resemnare, fatalism, descurajare. Adausul acesta s'a contopit într'un întreg armonios cu fondul sufletesc moștenit, — sunt însă în sufletul românesc și contraste vii, o justapunere a caracteristicilor, pe care le explicați ca pricinuite de situația geografică, doar ținuturile locuite de populație românească se caracterizează prin contraste brusce de munții cei mai înalți și șesurile cele mai adânci, sau le explicați ca efecte ale condițiilor între cari s'a dezvoltat viața românească și efecte ale mulțimei curenților cari s'au înoruciat pe pământul românesc.

Adăugați că sufletul românesc nu va în-

târzia mult până să realizeze armonia care să-i pună în plină lumină toate facultățile sale și să aducă o largă contribuție la opera solidară a civilizației. Sufletul românesc este susceptibil să se adapteze exigențelor culturai moderne. *Plasticitatea* este unul din darurile inerente ale geniului latin.

Buchetul în sine este următorul: o remarcabilă perspicacitate, un spirit primitor, adaptabil — *ouvert* — inovațiilor, elanuri generoase, francheța, bunul simț. Avem aci viziunea arhitectonică a vieții românești, și cu atâta satisfacție putem constata că sufletul românesc are gama tuturor sentimentelor umamitare cari disting înalta cultură.

Aceasta este revelația de preț pe care o faceți și cum să nu picure stropii mulțumirii într'un suflet românesc la zile atât de agitate ca aceste! Astăzi mai mult decât ori și când este pusă în balanța istoriei soarta neamurilor de pe continent și sufletul cărui neam nu freamătă la adierea gândurilor înfrigurate ale zilelor de mâne? Și totuși. Prin destăinuirile de mai sus înmulțiți optimismul nostru. Sute de mii de soldați români sângează pe toate fronturile de luptă ale monarhiei, cu acele elanuri generoase de cari ne spuneți că sunt o caracteristică națională, și prin sângele lor scump ei pregătesc viitorul național.

Un neam ce se distinge prin calități ca cele amintite nu poate pieri, iată convingerea ce se cristalizează în laboratorul misterios al conștiinței noastre, îndată ce te-ai sustras de sub asediul informațiilor telegrafice și ai trecut cu ochii peste paginile scrise de condeiul d-v. ingenios. Focul războiului nu poate mistui în flăcările grozave trunchiul verde,

Din însemnările unui glotaș.

## Copiii războiului.

Fie vremea frumoasă ori urâtă, în fiecare zi înainte de amiază, între orele zece și unsprezece, copiii — români și nemți — dela cinci până la doisprezece ani, băieți și fetițe, având fiecare câte o oală, mai mică ori mai mare în mâni, vin la băcăniile soldaților.

Dacă plouă ei se așează sub strașimile băcăniilor, iar dacă e soare se încălzesc la razele lui. Când bate vântul ori cerul e nouros, atunci se duc la grămada de gunoiu, cu mânuțile lor învinete de frig scormonesc gunoiul, căutând bucăți de hârtie, de lemne, cu cari își fac foc.

Copiii aceștia par mai mult niște fantome. Ei sunt slabi, fața li-e palidă, galbină ca ceara. Pe unii dintre ei, după vocea lor, o voce slabă îi cunoști că nu sunt sănătoși. Privindu-i, vezi, că în fragedul lor corp și-au făcut cuib microbii vre-unei boale, care, în dragă voce, neconturbată de nimic se dezvoltă, își țese procesul ei distrugător.

Cu toții sunt aproape goi, hainele de pe ei sunt numai zdrențe. La unii ghetete sunt atât de sfârticate, că li se văd degetele dela picioare. Așa umblă ei prin ploae, tină, zăpadă ori ger.

Cum se începe împărțirea prânzului la soldați, copiii, cu toții se postează la ușile băcăni-

lor, unii dintre ei mai îndrăsneți — ori poate mai flămânzi — intră în băcăni și așteaptă ca soldații să le toarne în oală rămășițele de mâncare.

Ochii lor să uită mereu când la un soldat, când la altul, că oare rămâne ceva pe seama lor? Când vre-un soldat chiamă pe unul dintre copii, ca să îi toarne în oală, ce n'a mai putut mânca, atunci cinci-zece se repezesc și toți strigă, toți se roagă:

— Mie dă-mi! Mie dă-mi!

Unii zic:

— Eu nu am mâncat nimic de ieri dela amezai! Eu sunt mic! Eu sunt bolnav!

Băiatul ori fetița, care a avut norocul, ca să cadă în oala ei rămășițele de mâncare, cu veselie, în paroxismul celei mai mari fericiri, ca și când ar fi ajuns în posesiunea unei comori neprețuite, se retrage de o parte și mănâncă...

Odată, am întrebat pe un băiat — un băiat frumos, foarte frumos:

— Ai tu tată, băiete?

— Da, am, însă nu e acasă.

— Unde-i?

— La Galiția.

— E de mult acolo?

— De când s'a început războiul.

— Până ce a fost el acasă, umblat-ai tu pe aici?

Băiatul, care avea vre-o zece ani, și-a lăsat

privirea în jos, fața lui, aceia față atât de palidă a devenit roșie, ca și când tot sângele, puținul sânge ce îl are, i-s'ar fi urcat în cap, apoi cu voce stânsă, silită, a zis:

— Nu...

— De ce?

— Atunci am avut ce să mâncăm acasă.

— Tată-to ce meserie are?

— E tăietor de lemne.

— Mamă ai?

— Am.

— Ea nu câștigă nimic?

— De două luni e bolnavă și nu poate să muncească.

— Ai vre-un frate ori vre-o soră?

— Am doi frați mai mici decât mine. Am avut și o soră, dar a murit.

— Când?

— Înainte cu vre-o patru luni.

— Ce boală a avut?

— Nu știu.

— De ce nu aduci cu tine și pe frații tăi?

— Nici unul nu are ghete.

Instinctiv mă uit la ghetetele băiatului.

Pe lângă aceea că sunt rupte, una dintre ele e legată cu sârmă groasă, sunt mari, foarte mari pentru picioarele micului băiat.

Il întreb:

Numărul poporal pe 1 an 4 cor.

Prețul unui exemplar 10 fileri.

Numărul poporal pe 1/2 2 coroane

plin de sevă al unui popor căruia îi sunt date condițiile de urcare pe cele mai înalte culmi de civilizație.

Sufletul românesc, spuneți, că are și calități cari sunt încă ascunse, n'au putut fi puse în evidență, pentru că energia românească n'a fost îndreptată spre preocupări constante și bine conduse, către toate sferile de activitate unde se puteau desfășura. Cine nu recunoaște un adevăr ca acesta de câte ori ar vrea să aibă o privire de ansamblu asupra manifestațiilor vieții publice românești de dincoace? Dar era necesitate să ni-l subliniați cu competența d-v. de bărbat de știință. Și tocmai *conștiința* că sufletul românesc este înzestrat cu uimitoare capacități, neexploatate, ne servește o aleasă resursă de încredere în viitor.

Lipsia un izvor așa de prețios ca cel pe care ni-l oferim prin revelația din *La Vie*. Mi-am tălmăcit aci bucuria, optimismul și nu vă pot fi îndestul mulțumitor pentru o binefacere adevărată ce mi-ați trimis-o de peste munți.

## Războiul și operele de artă.

„Crucea albă”.

București, 28 Noembrie v.

*Cu toate că sfârșitul actualului război, nu se poate prevedea nici măcar cu o vagă aproximație, în occident unde respectul pentru operele de artă, echivalează respectul pentru individ, s'a început să se agite ideea unei conferințe internaționale care să hotărască pentru viitor, cum vor putea fi puse la adăpost, operele de artă cari au suferit atât de mult de pe urma actualului război.*

*Ideea de altfel, nu este nouă. Ea a fost pusă pentru prima oară, la Geneva, cu ocazia marelui conferințe internaționale când s'a pus bazele instituției „Crucea roșie” pentru protecția răniților.*

*Dacă ideea aceasta n'a putut da roade reale atunci, cauza a fost graba cu care s'a încheiat conferința și mulțumirea tuturor de a fi ajuns la o înțelegere asupra scopului ei principal.*

*Operele de artă au fost lăsate pentru altă dată. Acest altă dată însă, n'a sosit până azi, și actualul război, în deslănțuirea lui sânge-*

*roasă, a prejudiciat atât de mult operele de artă, că după război, putem spune că vor rămâne și doliuri ireparabile.*

*Pe viitor însă, soarta operilor de artă, pare a fi cel puțin, tot atât de bine asigurată, ca și soarta răniților protejați de „Crucea roșie”.*

*Semnul distinctiv al monumentelor de artă, al muzeelor și al locuințelor particulare cari conțin asemenea opere, ar fi un steag cu o cruce albă pe un fond albastru de cer.*

*Nu știm care vor fi rezultatele obținute în cazul când instituția „Crucea albă” va lua ființă. Nu știm de altfel dacă ideea aceasta își va croi drum dealungul popoarelor învrăjbite cari astăzi par a fi preocupate de alte discuții decât acelea cu privire la protecția operilor de artă.*

*Ceeace știm însă, este regretul unanim, pe care îl vom simți cu toții, când călătorind în străinătate, nu vom mai regăsi multe din poezia artei care ne-a educat sufletul și ne-a înflorit ochii.*

*Fiorii îi vom simți și de data asta. Fiorii de mâne însă, vor fi născuți din regretul pe care și-l lasă în suflet disparițiile de veci pentru care doliul unei generații întregi nu este suficient.*

*Și când ne gândim că doliul acesta este aproape general!...*

*Nu stă în intenția noastră să incriminăm pe nimeni. Necesitățile războiului de multe ori, trec peste o mulțime de alte considerațiuni de ordin artistic. De aceea nu vom pronunța nici un nume propriu, mărginindu-ne numai să constatăm — ca o supremă satisfacție postumă — că ele sunt săpate pe veci în inima noastră și că amintirea transmisă generațiilor viitoare, va fi eternă ca și pierderea lor ireparabilă.*

*Iată însă pentru ce ne pare bine că în occidentul unde respectul pentru operele de artă este atât de mare și unde totuși, operele de artă au avut de suferit poate mai mult decât pe aiurea, spirite luminate, ca să nu zicem „suflete pocăite” au început să se gândească deja la protecția operilor de artă măcar pe viitor.*

*După „Crucea roșie” vom vedea luând naștere „Crucea albă”. Dar în locul ambelor acestor cruci, oare n'ar fi mai bine să se institue Crucea simplă a creștinătății și să se refacă simbolul înfrățirii generale care nu este nici roșu, nici alb, nici multicolor?...*

*În toiul luptei, stăpânii zilei de azi vor avea oare timpul să se gândească la ea?...*

— De unde ai tu ghetele acestea?

— Sunt ale tatei. Până ce nu s'a bolnăvit mama, le-a purtat ea.

Doi soldați fac semn băiatului — e clientul lor — ca să meargă la ei.

Băiatul, cu iuțea unui iepure se repede la ei, ținând din depărtare oala întinsă.

Fața lui era scaldată de o bucurie nemărginită.

Fericit a zis:

— Astăzi nu mă întorc cu greu acasă. Pot duce ceva pentru mama și frații mei...

În fiecare zi văd acești copii. Ei vin regulat, cu punctualitate. Nu întârzie niciodată. Cu o oră înainte de a se împărți mâncarea soldaților, ei sunt deja acolo.

Și până ce capătă niște rămășițe, ei stau în ploaie, în vânt, în zăpadă, în ger.

Mai întâi își potolesc foamea lor. Supa de carne de vită mestecată cu fiertură de cartofi ori cu varză acră, o mănâncă pe neresuflăte, ca lupii.

E firesc aceasta, căci ei nu mănâncă decât dela un prânz la altul!

Când s'au săturat, adună rămășițele de mâncare pentru cei rămași acasă, pentru mama lor, pentru frații și sorișoarele lor.

Cât de mare e bucuria acestor copii, când capătă și vre-o bucătică de carne. Pentru ei aceasta prețuiește mult, nespuse de mult!

Înainte de a o mânca, o învârtesc în mâinile lor murdare; cu ochii înholbați privesc bucățica de carne, cu neîncredere, cu îndoială, se uită la ea, ca și când s'ar îndoii, nu le vine să creadă, că bucățica de carne pe care o au în mâinile lor, pot s'o mănânce!

Acuma e iarnă. Razele soarelui își pierd tot mai mult binefăcătoria lor căldură; vântul suflă rece, e nemilos, străbate până la oase; iarba e acoperită de vâlul alb și înghețat al zăpezii.

Îmbrăcămintea acestor copii, dintre cari unii sunt așa de frumoși, băieți și fetițe deopotrivă, pe zi ce merge se sfărțică tot mai mult... Azi-mâne, trupșorul lor rămâne mai mult gol decât acoperit. Și ei trebuie să vină, zilnic afară la băraci — cale destul de lungă — după rămășițe de mâncare.

Îmbrăcămintea lor, n'are să fie înlocuită cu haine moi, călduroase.

Și iarna e lungă, foarte lungă. Și e frig, e ger.

Oare la primăvară, când razele soarelui sunt atât de calde, când în arborii înverziți cântă paserile, câți — câți dintre copiii aceștia nu o să mai vină cu oala la băraci, ca să adune rămășițele de mâncare...

Timișoara, luna Brumar 1915.

Alex. Tințariu.

## America pretinde Monarhiei satisfacție pentru scufundarea Anconei.

Arad, 14 Decembrie 1915.

Rezumatul notei Statelor-Unite adresată monarhiei Austro-ungare este următorul:

În urma lămuririlor demne de încredere, primite dela călătorii salvați americani și de altă naționalitate, pe vasul submarin care a scufundat Ancona era arborat drapelul austro-ungar.

Nu mult după ce marinarii și călătorii au voit să intre în bărcile de salvare, vasul a fost bombardat de granate, și în sfârșit scufundat cu împușcături de torpiloare. Multe persoane se găseau încă pe bordul vaporului, dintre cari cea mai mare parte au fost omoriți de împușcăturile de tun sau au murit la scufundarea vaporului. Mulți dintre ei au fost răniți grav. Între aceste jertfe sunt și mulți cetățeni americani.

Raportul oficial al amiralității austro-ungare este în coordonanță cu declarațiile călătorilor, întru cât recunoaște că vaporul a fost scufundat de împușcături de torpiloare atunci, când pe bordul lui se găseau încă oameni.

Comanda marină austro-ungară avea cunoștință despre schimbul demersurilor dintre germania și Statele-Unite referitoare la operațiunile vaselor submarine și știa că Germania a acordat condițiile Statelor-Unite.

Cu toate acestea, căpitanul vaporului a atacat Ancona înainte de a fi salvat personalul și călătorii lui, ceea ce își are motivul probabil, că n'a putut să-i exporte într'un port apropiat.

Din toate faptele acestea, guvernul american pentru afacerile externe, trage consecințele depășirii drepturilor internaționale și umane de care căpitanul vasului s'a făcut vinovat, bombardând și scufundând Ancona înainte de a-i fi salvat personalul sau de a fi lăsat timpul necesar pentru ca să scape în bărcile de salvare.

Procedul căpitanului nu este altceva decâtuciderea brutală a oamenilor cari nu se pot apăra, fiindcă vaporul atins de obuze și torpiloare n'a mai dezvoltat nici o rezistență. Nici un motiv nu permite acest procedeu, nici chiar în cazul când se prevede posibilitatea, ca vasul atacat să primească ajutor.

Guvernul american trage concluzia că, sau căpitanul submarinului a purces împotriva ordinațiilor, sau guvernul austro-ungar a trecut cu vederea să de-a și căpitanilor submarinelor îndrumările obligatoare referitoare la drepturile și cerințele umanitare.

Aceasta din urmă posibilitate nu i se pare probabilă guvernului american, fiindcă nu poate presupune despre guvernul austro-ungar să permită ca vasele-i submarine să ucidă bărbați cari nu se pot apăra, femei și copii. Ii place a crede însă că numai căpitanul submarinului poartă vina, el a comis crima și nu s'a supus ordinațiilor speciale și generale.

Deoarece rapoartele pacifice internaționale sunt bazate pe respectul reciproc al principiilor umanitare, guvernul american cere guvernului austro-ungar să recunoască scufundarea vaporului Ancona drept fapt injust și nescuzabil, să pedepsească ofiterul păcătos și să plătească despăgubire.

Guvernul american așteaptă dela guvernul austro-ungar să recunoască, că cetățenilor americani morți sau răniți le compete despăgubire și nu se îndoiește că are să o dea. Această așteptare este bazată pe convingerea care exclude posibilitatea ca guvernul austro-ungar să sancționeze și ia în apărare fapte recunoscute de barbare, lipsite de umanitate și condamnate de toată lumea, fapt desconsiderat la toate popoarele civilizate și care a pricinuit moartea cetățenilor nevinovați americani.



## Rusia împăcată cu atitudinea României.

Rusia se acomodează cu neutralitatea strictă a României. — „Roskoje Slovo” despre neutralitatea României. — O conferință a dlui profesor Iorga. — Răspunsul dlui Take Ionescu societății slave din Petrograd. — D. Marghiloman prezintă un memoriu regelui României. — Un nou ziar. — Suedia nu permite trecerea mărfurilor române. — Tratatul româno-bulgar. — Inlesniri pentru exportul de cereale.

*Correspondentul din Petersburg al ziarului „Temps”, care servește adesea guvernului rus de port-glas anunță într-o telegramă, că guvernul din Petersburg renunță la noui încercările de a impune României o atitudine care i-ar viola neutralitatea.*

*Cercurile guvernamentale rusești ferm convinse, că prim-ministrul Brătianu va păstra politica sa de strictă neutralitate și găsesc confirmarea acestei credințe în Mesagiul tronului. O remaniere ministerială în sensul modificării politicii guvernului este considerată ca un lucru neprobabil.*

Correspondentul din București al lui „Roskoje Slova” scrie ziarului său:

România își păstrează neutralitatea. Re prezentantul întrupat, ideal al neutralității e primul ministru Brătianu. Ceilalți sunt desăvârșit neutri. De fapt neutralitatea României nu se razimă pe o bază politică solidă. La spatele ei se poate observa multă neliniște și a atențiune încordată. Neutralitatea României e numai un vâl des, care acopere pregătirile acestei țări pentru intrarea în acțiune. Și în care direcție va intra România în acțiune? Rezumând tot ce mi-s'a spus în București despre d. Brătianu și ceea ce am citit în presa română necenzurată, mă găsesc în fața unui adevărat sfinx. Imi pare, ca și când România posede în d. Brătianu nu unul, ci doi prim-miniștri.

Interesantul articol al ziarului rusesc se termină:

România poate suporta un războiu de 3, 4, cel mult 6 luni. Având deci în vedere proporțiile ei de putere limitate, România nu se poate arunca acum într'un războiu, al cărui sfârșit încă e nesigur. Ar fi fost un act de nebunie din partea României, dacă ar fi sărit în ajutorul Sârbiei expunându-și astfel frontierele la atacuri din 3 direcții. Ar fi fost zdrobită. Ea ar fi fost părtașă de soarta Belgiei și Serbiei, mai cu seamă după tradarea grecească. Aceasta au știut-o Germanii, și de aceea nici n'au cerut nici un fel de garanții dela România, când au început ofensiva împotriva Serbiei. Ei au fost siguri, că României între împrejurările date îi era imposibil de a începe vre-o acțiune.

*Profesorul de universitate d. N. Iorga unul dintre cei mai de seamă bărbați ai guvernului a ținut o prelegere despre îndatoririle femeii române. În aceste zile istorice, — a spus d. Iorga, — pe femeia română o așteaptă grea sarcină. Trebuie să fie pregătite ca în viitorul apropiat să poată desvolta cea mai vastă muncă pe terenul îngrijirii soldaților, și pe terenul tuturor intereselor ce li se vor cere când va sosi timpul înrolării bărbaților.*

La adresa de felicitare a societății slave din Petrograd, d. Take Ionescu a răspuns președintelui Branosanino că îndeplinirea aspirațiilor naționale române o așteaptă dela Rusia. D. Take

Ionescu speră că intervenția României va contribui la complectarea biruinței finale rusești.

*Noul ziar al partidului liberal „Naționalul” anunță că regele Ferdinand a primit în audiență pe șeful partidului conservator Marghiloman, care i-a prezentat cu această ocazie un memoriu. În cercuri politice se afirmă că în memoriul acesta se arată necesitatea ca România să înceapă o acțiune de războiu alături de puterile centrale, pentru ocuparea Basarabiei.*

Sub titlul „Naționalul” a apărut un nou ziar național liberal, aparținând grupării guvernamentale de sub conducerea fostului ministru de justiție Toma Stelian. Noul ziar este pus sub direcția dlor Const. Banu deputat și Al. Rugin, fost timp de 25 de ani prim redactor la ziarul guvernului „L'Indépendance Roumaine”. „Naționalul” reprezintă mai mult politica d-lor Take Ionescu și Filipescu, într'o formă mai moderată, decât politica guvernului Brătianu. În articolul program semnat de d. Stelian citim:

„Naționalul” apare în vremuri tulburi când credința se luptă cu interesul, când aspirațiunile naționale, cari au însuflețit atâtea generațiuni, încep a deveni pentru unii oameni politici o povară grea, — când lumea nedumerită se întreabă, cu neliniște, ce ni se pregătește pentru ziua de mâine.

În situațiunea aceasta, noul organ de publicitate va căuta, înainte de toate, să fie călăuză dreaptă și sinceră a simțimentelor țării.

„Naționalul” se va sili să contribuie la limpezirea situațiunii noastre politice, risipind nedumerirea, ucigătoare, care de atâtea luni, ne apasă sufletele, ne stinge entuziasmul, ne paralizează energiile.

Inspirându-ne numai de interesele Românilor, cari sunt în legătură indisolubilă cu dreptul la viață al Națiunilor, și discutând cu toată obiectivitatea cuvenită însemnatele probleme de guvernament, ce stau înaintea noastră, „Naționalul” va conlucra la stabilirea și întărirea unirei sufletești a României.

Deoarece guvernul suedez, a interzis tranzitul mărfurilor destinate pentru România prin Suedia, și aceasta în urma unei adrese primite la ministerul de finanțe al României, guvernul român a luat dispozițiunea la rândul său să nu admită tranzitul mărfurilor prin România pentru Suedia.

Ziarul „Argus” scrie:

Se știe că dela intrarea în război a Bulgariei a fost complet suspendat tranzitul mărfurilor venind din occident prin Salonic și destinate României, — mărfuri cari veneau pe linia Salonic—Niș—Sofia.

În momentul acesta România are la Salonic mai mult de o mie vagoane de mărfuri.

Guvernul român și cel bulgar, studiază, în momentul acesta, posibilitatea de a transporta mărfurile acestea pe linia Salonic—Alrianopol.

Guvernul român a permis acum exportul întregii recolte de cereale din anul 1914, iar din recolta anului 1915, a permis exportul la 60 procente grâu, și 50 procente din mazăre, fasole, orz și ovăs.

Comisia Centrală pentru vânzare și export a stabilit următoarele prețuri: Pentru făină 4200—57000 Lei, făină de porumb 3000 Lei de vagon (10 mii kgr.)

Guvernul român a permis exportul în Turcia a 1000 vagoane făină.

## Războiul economic în America de sud.

— Francezii și Germanii dau o luptă economică în lumea nouă. —

Profitând de situațiunea grea economică în care se află Germania, de pe urma blocării coastelor sale, Francezii au căutat să-și întărească situațiunea economică în America de sud, în Brazilia și La Plata, aceste state mari cari constituiesc niște debușuri comerciale de prima ordine.

Un ziarist francez, trimis special al lui „Le Temps” ca să studieze situațiunea din punct de vedere economic, a trimis ziarului său o interesantă corespondență din care resumăm datele esențiale.

Deși în Brazilia și La Plata majoritatea populației, — de rassa latină — are simpatii pentru Francezi, pe terenul economic și comercial situațiunea Germanilor e mai puternică decât întotdeauna, zice ziaristul francez.

Mulți dintre Germanii stabiliți în America de sud nu s'au putut întoarce în patrie, deoarece le-au lipsit căile de comunicație. Alții, cari s'au putut duce în Germania la începutul mobilizării, comercianți, industriași, voiajori comerciali, au fost liberați și retrimiși la afacerile lor, — dovadă cât interes pune Germania pentru menținerea unei situațiuni economice câștigată după ani de eforturi. Aproape toți Germanii s'au întors deci, și urmează nu numai afacerile lor comerciale, dar fac și o activă propagandă în favoarea țării lor.

În lipsă de mărfuri germane, ei nu ezită să vândă mărfuri americane, engleze, și chiar articole franceze. După război, vor vinde iarăș mărfuri germane clientelei pe care și-au păstrat-o astfel.

De altfel și acuma Germanii iau toate comenzile de locomotive și materiale tehnice etc., pe cari nu știu nici când le vor executa, nici cum le vor trimite.

Nu numai atât. Ei continuă sistemul creditelor largi, și oferă plantatorilor din Bahia avansuri însemnate pentru tutunuri ce se vor preda după război.

Germanii se silesc astfel să rămână tot stăpâni pe piața tutunurilor braziliene, acaparate de portul Hamburg, unde chiar regia franceză cumpăra tutunuri înainte de război.

Astfel, — constată ziaristul francez, — comerțul germanic își păstrează toată acțiunea și toată influența în aceste ținute țări de peste ocean,

Pe când Germanii, cu tot războiul, continuă astfel opera lor economică, — armata comercială franceză, și altfel mai puțin numeroasă, a fost și mai redusă prin mobilizare, care a lăsat germanilor câmpul liber.

Un mare număr de comercianți și industriași francezi, — chiar reformați — au trebuit să răspundă la chemare, și au lăsat afacerile pe mâna unor interpuși. Astfel pozițiunea comercială a Franței, a rămas neapărată tocmai într'un moment când putea să ducă lupta mai cu succes, contra influenței comerciale germane.

De aceea se cere guvernului să libereze pe acei comercianți, cari ar putea fi mai utili țării lor în lupta economică decât în cea pur militară.

Ziaristul francez face un apel către guvernul francez, să înceapă măcar acuma în marile republici sud-americane o acțiune economică bine organizată. E drept, guvernul a și trimis câteva misiuni comerciale, cari să studieze pe loc condițiunile în cari s'ar putea realiza această expansiune economică.

Când și cum se va realiza, aceasta o va arăta viitorul. Deocamdată, chiar după constatările Francezilor, cu toată situația lor grea, Germanii își păstrează pozițiunea cucerită, grație sacrificiilor de tot felul și spiritului de organizare de care au dat și dau dovezi.



## Issa Bolletinatz,

— Un temut șef albanez. —

In legătură cu evenimentele recente din Albania, lese din nou la iveală numele lui Issa Bolletinatz, a celui mai popular cap de trib albanez.

Ziarele din Budapesta publicaseră o telegramă din Sofia, în care se spune că faimosul șef de bandă albanez a fost asasinat. O telegramă din Roma anunță însă că un comunicat al consulatului muntegrin din Roma desminte acest șvon și adaogă spunând că faimosul șef albanez petrece în Niksici și se bucură de o sănătate perfectă.

Issa Bolletinatz este de o origină foarte inferioară. Făcea în tinerețe pe lemnar. După ce și-a ucis un frate și un cumnat, a mai ucis — în virtutea legii de sânge atât de uzitată în Albania — o multime de persoane din familiile cu care trăiau ai lui în dușmănie.

Dar amenințat în fine de dușmanii lui cât și de jandarmeria turcească, cu care venise în conflict, în urma faptelor sale sângeroase, și-a organizat în satul Bolletini — dela care și-a luat numele —, pe coama unui munte, un fel de cetățue, unde se retrăgea ori de câteori se vedea urmărit.

Inconjurat de vre-o 50—60 de aderenți vojnici ca și el, a format cu ei o bandă disciplinată, gata în orice moment pentru orice fapte. Și nu odată s'a coborât Issa din cetățuia lui, ca mergând în orașe cu garnizoane întregi de trupe regulate turcești, să le sfideze curajul de a pune mâna pe el.

Intr'un anumit timp, banditul temut în întreaga Albania, s'a transformat într'un cap politic; într'unul din acei conducători albanezi, care mai în tot anul inscena câte o răscoală contra autorităților despre presupunea că le-a răpit vre-un drept ori că doresc să obție vre-un drept, știind că numai prin răscoală își pot ajunge mai sigur scopul.

Pentru curajul lui cel orb, cât și pentru cele câteva succese avute în certele cu Turcii, Issa Bolletinatz, care are acum vre-o 50 de ani, a devenit în epoca sultanului Abdul Hamid, cel dintâi cap albanez, dar totodată și cel mai temut.

Sultanul Abdul Hamid se gândi atunci, că în loc să-l combată, va fi mai bine să recurgă și față de el la sistemul lui de a îmblânzi oamenii periculoși, și anume de a-l atrage la sine și a-l face prieten.

Fu chemat la Constantinopol, primit în audiență, tratat cu atențiune și pe deasupra i se oferă din partea sultanului o slujbă ușoară, dar cu mari retribuții.

Issa Bolletinatz fu foarte mulțumit și recunoscător pentru bunăvoința ce i-o manifestă sultanul, dar a declarat, că el fiind obicinuit cu viața liberă din munți, nici legat nu poate sta în haosul acestui oraș.

Deși scopul sultanului era să-l țină în Stribul, căci în modul acesta era încredințat că nu va mai inscena răscoale în Albania, totuși știa și aceea că acceptând el lea fa ce i-o oferea, se va potoli chiar reîntorcându-se în Albania. I s'a dat deci un salariu anual de 8—9000 franci, fără să fie obligat a presta sultanului vre-un serviciu, ba și mamei sale bătrâne i s'a dat o pensie viageră.

Și în fapt, până ce a rămas sultanul Abdul Hamid pe tron, Issa Bolletinatz s'a păciuit, a devenit un element de pace, el înăbușea toate răscoalele ce se ivea ici-colea în Albania.

Dar căzând sultanul, a încetat salariul și Issa Bolletinatz, — ca consecință naturală, — s'a reîntors la profesiunea cea veche.

Imediat a aranjat o răscoală contra batalioanelor turcești trimise din Constantinopol spre a strivi rebelii din Albania. Atunci fu deliberat din partea tinerilor turci un ordin, ca armata să atace cetățuia din Bolletini și să aducă pe comandantul ei, Issa, la Stribul, viu ori mort. Trupe însemnate luară parte la această

operațiune periculoasă; cetățuia fu strivită, dar Bolletinatz a sburat în altă parte a Albaniei. Și abia după o lună de zile, iată-l în fruntea unei oaste de mii și mii de Albanezi ce înainta spre Mitrovița, ținând piept armatei regulate turcești.

Și-a regulat o armată formală și un consiliu politic, compus din Baiaralctarii triburilor albaneze, pe care il avea pururea în jurul său.

Toate acestea le făcea Issa Bolletinatz cu iuteala fulgerului, omul simplu: **analfabetul.**

Când era internat sultanul Abdul Hamid în Villa Allatini din Salonic, plecase cu o armată întreagă ca să-l scape, și-l scăpa, dacă tinerii turci nu-l transportau de acolo.

Iar în anul trecut, el a fost cel mai sincer supus al prințului de Wied, el unicul din capii albanezi, a rămas cu voluntarii români pe lângă prinț; cu această ocaziune l'am cunoscut și m'am convins că omul acesta nu știe ce e frica.

## Comunicate oficiale despre mersul războiului.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 13 Decembrie. — Se comunică dela cartierul general:

Pe frontul rus: Nici un eveniment.

Pe frontul italian: Artileria italiană din Tirol bombardează teritorul întărit din jurul Lardarului și pozițiile noastre dela Riva, Rovereto și Col di Lana. În tinutul Iudicariei, infanteria dușmană a înaintat către pozițiile noastre. Pe vârful din valea ostică au atacat tranșeele noastre dar i-am respins. La capul podului dela Gorița s'au dat lupte de artilerie și bombe. Am oprit încercările dușmane de atac direcționate spre vârful nordostic dela Oslavia.

Pe frontul sudostic: În Muntenegrul nordostic luptele de goană continuă. La Korita am făcut 800 prizonieri și la Ipek am luat 12 tunuri sărbești. Aviatorii noștri au bombardat cu succes lagărele dela Beran.

Berlin, 13 Decembrie. — Se comunică dela marele cartier general:

Pe frontul occidental: Nici un eveniment.

Pe frontul oriental: În armata generalului Hindenburg. Pe mai multe puncte s'au dat lupte mai mici între avangardele noastre și trupele dușmane de recunoaștere. În aceste lupte Rușii au reușit să prindă o slabă avangardă germană.

În armata principelui Leopold de Bavaria: Cu ocazia atacului rusesc zădărnicit, direcționat contra pozițiilor noastre dela Wulka (la sud de lacul Wigonowskoje) Rușii au avut pierderi de peste 100 oameni. În armata generalului Linsingen nici un eveniment.

Pe frontul din Balcan: În armata generalului Kövess situația e invariabilă. Ieri am făcut prizonieri peste 900 soldați. La Ipek am luat 12 tunuri sistem modern, cari au fost îngropate acolo de către Sârbi. În Macedonia în dosul frontului nostru, am prins peste 1000 Sârbi refugiați. Armata generalului Todorov a ocupat comunele Doiran și Gevghele. Pe teritor macedon nu se mai află nici un Englez sau Francez. În luptele acestea sau nimicit aproape 2 diviziuni engleze.

## PENTRU „CARTEA DE PAUR ROMÂNEASCĂ”

nu uitați să trimiteți redacției „Românului” orice act, dovadă de vitejie  
: : : : săvârșită de eroii noștri. : : : :

## Intre Greci și Quadruplica.

Intrevedere între bar. Sonnino și d. Rennel de Giers și Coromillas.

Luni a avut loc la Consulta — după cum am anunțat — întrevedere între baronul Sonnino, ministrul de externe italian și Rennel-Rodd, ambasadorul Angliei, de Giers, ambasadorul Rusiei și d. Coromillas, ministrul Greciei.

„Giornale d'Italia” scrie, că Grecia n'a răspuns încă la a doua notă a Înțelegerii prin care aceasta lămurea rostul militar al cererilor sale, în urma răspunsului, dat de guvernul grec, prin care se primea punctul de vedere al aliaților.

Guvernul grec — adaogă ziarul — a cerut, precum se știe, ca o comisie alcătuită din delegații statelor majore grec, francez și englez, să fie însărcinată cu cererile adresate de Quadruplica. Aliații însă socotind că această măsură e menită să trăgănească lucrurile, stăruiesc pe lângă guvernul din Atena, cerând un răspuns imediat.

Dacă guvernul grec — spune „Giornale d'Italia” — nu vrea să întărească bătăuile Înțelegerii, n'are decât să grăbească rezolvirea acestor chestiuni.

La Londra, atât pressa cât și opinia publică e încredințată că regele Constantin s'a legat cu Germania și Bulgaria, iar după unii, chiar și cu Turcia.

Ei bine, — continuă „Giornale d'Italia” — trebuie ca fără nici o considerație, să facem ca la Atena să se înțeleagă tot ceea ce Grecia are de temut dela Quadruplica care o strânge din toate părțile și ceea ce are de sperat dela Germania îndepărtată.

„Le Matin” află din Haga că la 1 Decembrie n. ultima notă a Greciei, mai înainte de a fi expediată Quadruplicii, era deja cunoscută de puterile centrale, cari priveau situația de față a Greciei ca neschimbată.

„Le Temps” îndeamnă guvernul francez să ia seama la uneltirile ce se urzesc la Atena.

Ajutorul Italiei fiind apropiat, — încheie ziarul, — trebuie chiar ca tratativele cu guvernul grec să fie duse la sfârșit cu cea mai mare grabă.

## Aviz.

Repetițiilor noastre solicitări pentru achitarea abonamentului n'au răspuns toți restanțierii ziarului nostru, așa că ne vedem constrânși să sistăm în zilele aceste trimiteria ziarului. La timpul său am avizat pe restanțierii noștri despre suma cu care ne datorează și le-am trimis și mandate postale. Regretăm că mulți au abstat dela îndatorirea lor, dar nu mai putem aștepta. Deci să nu surprindă pe nimeni că mâne ori poimâne n'o să i se mai inmaneze ziarul. Am fost concilianți tocmai luând în considerare vremele aceste, dar nici noi nu mai putem învinge greutatea de editare fără încurgerea sumei de abonament.

Ultima oară avizăm deci pe restanțierii noștri, rugându-i ca să-și achite sumele cu cari ne datorează cu întoarcerea poștei.

Nădăjdulm de altă parte că vechii noștri abonați își vor reînol abonamentele deja de pe acum pe anul viitor pentru a ne oferi posibilitatea de a menține și pe viitor același fel de editare a ziarului „Românul” de zi și săptămânal ca felul de astăzi.

Administrația „ROMÂNUL”.

**LIBRĂRIA CONCORDIA**  
ARAD, STRADA DE AK FERENC NR. 20.

A apărut o serie nouă din cele mai frumoase ilustrate cu porturi naționale românești (bromargint, brune). De prezent sunt numai matt, iar peste 3—4 săptămâni vor fi și colorate. O serie de 25 bucăți costă Cor. 5. X 35 fileri porto recomandat, 100 bucăți franco Cor. 14.

# Grecia numai silită va intra în războiu.

Demersul Germaniei. — Grecia se va alipi puterilor centrale (?) — Armata Greciei va evita ciocnirea cu trupele germano-bulgare. — Tratatul între Anglo-Francezi și Grecia se apropie de sfârșit.

Arad, 14 Decembrie.

Situația în Grecia este foarte critică. Grecia e azi în fața unei probleme foarte greu de rezolvit: planul Germaniei de a urmări pe aliați pe teritoriul grecesc.

Impătrita înțelegere vrea cu orice preț să silească Grecia să intre în războiu cu puterile centrale, forțând pe aceste din urmă, să le urmărească pe teritorul grecesc. Puterile centrale, în acest fel, vor fi silită să încalce teritoriul grec, urmărind trupele înțelegerii până la Salonic. Guvernul grec a fost avertizat de acest plan al Germanilor.

Puterile centrale, nu încetează demersurile pentru ca Grecia să rezolve cât mai repede chestiunea dezarmării trupelor anglo-franceze.

Dacă Grecia nu rezolvă chestia dezarmării trupelor anglo-franceze, se va pomeni cu războiul pe teritoriul ei.

De altă parte în unele cercuri guvernamentale grecești se afirmă că cererile înțelegerii sunt de așa natură încât nici un guvern grec nu le-ar putea primi în întregime, fără a da o gravă lovitură independenței Greciei. Lucrul acesta îl știu așa de bine puterile înțelegerii departe de a se aplană se agravează presiune ca acele pe cari le constituie proclamarea blocusului.

Numărul vapoarelor încărcate cu grâu plecate din America pentru Grecia, confiscate de flota anglo-franceză și duse la Malta crește pe fiecare zi, pe când lipsa de cereale în Grecia se simte din ce în ce mai mult.

Desacordul dintre Grecia și puterile înțelegerii departe de a se aplană se agravează pe zi ce trece și Grecia cu greu va putea găsi o soluție care să împacă pe toată lumea și totdeodată ca să continue a păstra neutralitatea.

Se știe însă absolut cert, că Grecia nu voiește să intre în războiu în nici un caz, decât numai dacă va fi silită la aceasta de una din grupările beligerante.

Un ziar din România publică următoarea informație despre demersurile cari se pretinde, că le-ar fi făcut puterile centrale la Atena:

„Puterile centrale au terminat campania contra Serbiei și acum doresc să curețe întreg Balcanul de dușmani.

Trupele anglo-franceze și o parte a celor sârbești s'au retras pe teritoriul grecesc, pentru a se concentra acolo și apoi, la un moment dat, să poată amenința linia Constantinopol-Berlin.

Pentru a sfârși însă cu nesiguranța aceasta, și pentru a liniști Balcanul, puterile centrale vor urmări pe aliați, când vor fi atacați, și pe teritoriul grecesc.

În acest sens, puterile centrale au notificat Greciei că ele vor urmări și pe teritoriul elen armatele Quadruplei, dacă vor fi; Grecia le va îngădui să se retragă astfel.

Pentru risipirea echivocului, în notificarea germană se cere Greciei să-și expună punctul său de vedere față de această situație. Imediat primul ministru Skuludis a raportat Regelui și s'a căzut de acord, că Grecia vrea să evite cu orice

preț transformarea teritoriului ei în câmp de luptă. De aceea, Grecia va comunica oficial puterilor înțelegerii, că Serbia fiind acum înfrântă, și ne mai fiind necesară — pentru ajutorarea ei — prezența trupelor anglo-franceze la Salonic, guvernul grecesc roagă puterile înțelegerii să-și retragă trupele lor de pe teritoriul ei, nevoind ca pământul grecesc să devie teatru al războaielor între puteri străine.

Reprezentanților puterilor centrale li s'a comunicat încă de pe acum, că Grecia nu dorește războiul cu nici unul din beligeranți. Roagă numai să i se respecte neutralitatea, dar în cazul când totuși trupele germane, atacate fiind de Francezi, ar urmări pe aceștia și pe teritoriul elen, nu poate considera aceasta de „Cassus belli” deoarece s'a creiat precedent de încălcare a teritoriului ei de către Anglia și Franța”.

„Vossische Zeitung” anunță din Sofia că Impătrita înțelegere vrea, dacă cererile sale vor fi refuzate de Grecia, să înmâneze guvernului din Atena un ultimatum cu un termen scurt și să întreprindă la nevoie măsuri coercitive.

Dacă aceasta se va întâmpla, este posibil, ca Grecia să se alipească pe față puterilor centrale și să încheie înțelegeri cu Bulgaria relativ la regiunile din Macedonia.

Se anunță din Atena: Colonelii din statul major grec Pallis și Stacos au avut alaltăieri o conferință cu generalul Sarrail. Amănuntele lipsesc.

După cum scriu ziarul grecesc în conferința aceasta s'ar fi hotărât ca intrucât Bulgarii ar alunga pe aliați pe teritoriul grecesc, trupul grecesc s'ar retrage, pentru ca să ocolească orice ciocnire.

„Opinione” anunță din izvor francez din Salonic: Colonelul Pallis (incredințatul statului major grec) a declarat generalului Sarrail în numele guvernului său, că în caz dacă armatei bulgare în drumul său de urmărire i-ar cere interesele să treacă frontiera grecească, armata greacă se va retrage pentru ca să împiedice o ciocnire care ar trebui să aibă loc.

Agentia Havas anunță:

După informațiile din sursă oficială rezolvirea definitivă a chestiilor pendente dintre Grecia și înțelegere nu mai întâmpină dificultăți serioase. Cu prilejul întrevederii ce a avut loc Vineri între primul ministru Skuludis și reprezentanții înțelegerii s'au stabilit în general liniamentele unei înțelegeri. Generalul Sarrail a telegrafiat din Salonic la Paris că tratativele sunt în curs și se apropie de o terminare multumitoare.

## PENTRU „ALBUMUL DECORAȚIILOR ROMÂNII”

nu uitați să trimiteți redacției „Românului” grabnic fotografiile vitejilor noștri și informațiile necesare (locul nașterii, regimentul, vârsta și faptele răsplătite cu medalia respectivă).

## Războiul european.

Torpiloare bulgare în Marea Neagră.

București. — Ziarele bucureștene află din Balcic: A sosit corabia „Savarelo” sub pavilion otoman încărcată cu 7000 tinichele de petrol, marfă, destinată pentru Constantinopol.

Căpitanul vasului, Panait Tatis, de origină grec, arată că pe tot parcursul n'a întâlnit nici un vas de războiu rus. În adevăr căpitanul a întâlnit torpiloarele bulgare și un submarin sub pavilion otoman, care fac naveta pe distanța între Capul Midia și Caliacra.

Marele duce Nicolae comandant suprem în Orient.

Berlin. — Ziarele ruse anunță că marele duce Nicolae Nicolaevici ar fi primit comanda supremă a armatei ruse din Orient, din Persia, Caucazia și Afganistan.

Preparative rusești pe Dunăre și în Basarabia.

București. — Ziarelor din București li se anunță din Burdujeni: Zilele trecute, mari forțe rusești au făcut încercări desperate să-și apropie pozițiile de Cernăuți, toate atacurile însă le-au rămas fără nici un rezultat.

„Epoca” anunță că în alvia râului Kilia care este afluentul Dunărei și-n canalul Ogeanoff s'au început lucrări de construcție sub conducerea personală a generalului Maklakoff. Zi și noapte se urmează lucrările lărgirii și adâncirii alviei cu scopul de a construi o nouă linie dunăreană de navigație, pe care să fie posibilă comunicația vaselor din marea Neagră.

Aceleaș lucrări urmează și în portul rusesc al orașului Reni.

Retragerea lui Sarrail.

Lugano. — Cu datul de 10 Decembrie din Salonic, Magrini anunță ziarului „Secolo”: Atacurile Bulgarilor din zilele din urmă au fost atât se poate de violente. Generalul Sarrail, cu care corespondentul a avut ocazie să vorbească, i-a arătat pe harta statului major terenul ultimelor operațiuni de războiu și i-a explicat, că retragerea ordonată la 2 Decembrie s'a efectuat în cea mai mare ordine, ceea ce poate mulțumi ofensivii proforme îndeplinită la malul stâng al Vardarului în direcția Istipului.

— În felul acesta — a zis Sarrail — mi-a reușit să cuceresc un cap de pod dela malul stâng al Vardarului, sub scutul căruia a reușit retragerea organizată la malul stâng al Cernei și între Kavadar și Krivolak. În restul retragerii n'am mai întâlnit dificultăți să nimicim podurile peste Vecerna și Gracko, tunelul de 38 m. de lângă Demirkapu și la depărtare de 113 km. podul peste Vardar.

„Corriere della Sera” spune că Bulgarii au tăiat comunicația trupelor engleze și franceze.

Englezii au pierdut 1500 oameni și 8 tunuri.

Rotterdam. — Ministrul de războiu englez comunică oficios: În urma atacurilor violente ale forței majore dușmane, corpul al zecelea de armată engleză a reușit să se retragă în pozițiile bine întărite dela lacul Doiran spre vest până la valea Vardarului. Am fost necesități să așezăm în tranșee 8 tunuri de campanie, pe cari nu le-am putut mântui înainte de retragere. Am pierdut aproape 1500 oameni.

Englezii și Francezii la 20 klm. dela frontiera greacă.

Lugano. — Despre retragerea Francezilor și englezilor, „Corriere della Sera” primește din Salonic următoarele amănunte:

După evacuarea Strumiței, Davidovoului și a Mitroviței, Francezii se retrag gonii neconținți de Bulgari. Diviziunile în retragere sunt comandate de generalii Leblois, Delarmelle, Baillond. La Kosturino și Dolrama Englezii abia au avut ceva mai mult de 15 mii oameni. În fața presiunii forțelor armatei bulgare preponderante, au trebuit să se retragă în fugă. Situația lor ar fi devenit extrem de primejdioasă, dacă în momentul din

urmă nu le-ar fi venit într'ajutor o diviziune engleză din Salonic. La 10 Decembrie armata aliată a fost la distanță de 20 klm. de la frontiera greacă.

#### Lupte la frontiera Basarabiei.

**Cernăuți.** — Pe frontul din Basarabia Rușii au încercat ieri noapte în apropiere de frontiera României să atace pozițiile austro-ungare. Lupta a durat dela orele 11 noaptea până la 3 dimineața. Artileria și mitralierele noastre au zădărnicit încercarea de apropiere a dușmanului.

#### Sir Grey contra păcii separate.

**Viena.** — Din Amsterdam se telegrafiază că Sir Edward Grey a trimis în ultimul timp guvernului italian o lungă expunere, arătând avantajele Italiei de a nu încheia o pace separată cu Austria. Sir Grey previne guvernul italian că în cazul unei păci separate italo-austriace, Anglia și Franța nu vor recunoaște cedările de teritorii făcute Italiei.

Ministrul de externe englez a prevenit în același timp guvernul italian că Anglia și Franța nu vor accepta împărțirea Albaniei.

#### Intreruperea comunicațiilor telegrafice între Rusia și Suedia.

**Stockholm.** — Laboratorul militar din Kronstadt, aparținând marinei ruse, a fost aproape în întregime distrus printr'un atentat pus la cale de antimilitariști. 22 lucrători și-au găsit moartea peste 30 au fost grav răniți.

În întreaga Suedie produce mare senzație faptul că legăturile telegrafice cu Rusia sunt complet întrerupte. De Joia trecută nu se mai primește nici o telegramă via Rusia.

Se crede că pricina acestei întreruperi sunt mișcărilor de trupe din interiorul imperiului.

#### Lordul Haldane despre chestia păcii.

**Berlin.** — Lordul Haldane a spus într'un discurs pe care l'a ținut la Londra, că două chestiuni se pot pune în ce privește pacea:

1. Pe baza căror condiții putem încheia pacea.
2. Cum să preîntâmpine lumea după încheierea păcii primejdia izbucnirii unui nou războiu mondial?

La prima întrebare nu se poate da nici un răspuns, Anglia lucrând în comun acord cu aliații ei. În orice caz Germania a exagerat importanța resurselor ei, a făcut puțin caz de pregătirile înțelegerii și a voit să execute o operă mai presus de puterile ei.

O pace durabilă e imposibilă în viitor, dacă înarmările nu încetează. Toate puterile ar trebui să colaboreze spre evita ca Anglia să fie paralizată și Germania să piară din cauza înarmărilor.

## INFORMAȚIUNI.

Arad, 14 Decembrie 1915.

### Eros într'o tranșee.

— O rază de lumină... —

Soldatul francez debarcați în insula Lemnos au făcut o descoperire arheologică interesantă.

Lângă Varos, orașul în care sunt încartirite trupele franceze destinate frontului balcanic, se întinde un câmp de 150—200 hectare acoperit de ruini străvechi. Dintre ruine se înalță câteva căsuțe sărace, de construcție modernă, alcătuind un sătuleț, cu nume mare și pretențios: *Paleopolis* — orașul cel vechiu.

Orașul trebuie să fi fost, cu două mii de ani în urmă, unul dintre cele mai strălucite centre ale vieții grecești. Marmora semănată la flece pas în grămezile de dărâmaturi, temelile imense cari se zăresc din loc în loc și marea întindere a suprafeței cu mine, arată că acolo trebuie să fi fost un oraș cel puțin tot atât de mare cât Atena din vremea strălucirii sale.

Poate să fi fost acolo celebrul oraș *Hefestia*, pe care un cutremur de pământ l'a prefăcut în ruine. Invalziunea Turcilor a făcut restul.

Pe când soldații francezi din Varos, făceau, sub conducerea unui ofițer, exerciții de săparea tranșeeilor, în regiunea ruinelor dela *Paleopolis*, au descoperit un soclu de statuie. Bănuind că în apropiere trebuie să se afle statuia — care se înalță altă dată în vederea valurilor mării lui Egeu, — soldații au continuat cu

o nouă râvnă opera lor, începută cu gând atât de străin arheologiei.

În curând a apărut un umăr și apoi bustul statuei. Dar capul lipsea. Picioarele erau sfărâmate, dar au putut fi regăsite în cea mai mare parte, astfel încât, după o zi de muncă a putut răsări din tranșee un tânăr zeu acrial, un efel grațios, cu aripi, una din acele statui ale lui Eros, cari trebuie să fie fost atât de frecventă în marele oraș insular.

Învățând să sape pentru a putea mai lesne împărăștia moartea, soldații francezi au ajuns să regăsească viața unui vis, înmormântat sub ruine de două mii de ani.

Și bucuria lor a fost curată și mare.

O rază de lumină în noaptea tragică a veghierii sub arme. (v.)

**Deputatul nostru Dr. Ales. Valda se află** deja de timp mai îndelungat greu bolnav într'un sanator din Svițera. Îvindu-se trebuința unei operațiuni, a plecat deputatul Dr. R. Schuller — după cum cetim în „P. Lloyd” — să aducă acasă pe colegul său bolnav. După cum suntem noi informați se va supune frunțașul nostru în Svițera operațiunii, unde se află deja mai mulți membri ai familiei lui și prieteni, cari au grăbit să-i steie într'un ajutor. Sperăm, că energicul nostru deputat, va trece norocos peste operație și în curând îl vom vedea iarăși deplin sănătos în fruntea noastră.

**Regele României și cercetașii.** Ni e scrie din București: Majestatea Sa regele Ferdinand fiind Duminecă, împreună cu A. S. R. principele Carol, la vânatoare pe domeniul Coroanei dela Gherghita, a întâlnit o ceată de cercetași din București, conduși de d. profesor *Const. Nedelcu* dela liceul Lazăr, care, după ce în ziua precedentă fuseseră la Periș, schitul Bălteni, Scroviștea, Mănăstirea Țigănești, făceau acum o excursiune de studii pe malul stâng al Ialomiței și în pădurile dela Balta Doamnei și Gorguța, până la Prahova. M. S. regele a fost vădit foarte plăcut de a-i fi surprins astfel pe cercetași în plină activitate înaintând veseli, cântându-și marșul în răsunetul pădurii.

Suveranul s'a informat prea grațios de programul excursiei și despre cele văzute și a lăsat să li se arate pavilionul de vânatoare și bogatul vânat de iepuri și vulpi.

Cercetașii au poposit apoi lângă pavilionul regal și s'au instalat cercetășește în bivouac, pentru a-și găti de mâncare, dar M. Sa a dispus să li se servească dela masa regală.

Conținându-vă vânătoare, cercetașii au privit și ei, apoi au făcut exerciții și jocuri, și răsuna pădurea de vocea lor.

Copiii au plecat adânc impresionați de această fermecătoare întâlnire cu suveranul țării și cu Marele lor comandant, principele Carol, și emoționați de bunătatea regelui și încântați de toate cele văzute în această zi, a cărei amintire le va rămâne între cele mai prețioase momente din viața lor.

**Cumpărări de vapoare în România.** Se anunță din București: Vapoarele belgiene „Roi Albert” și „Tigris”, aflătoare în Sulina, au fost vândute guvernului rus. Casa Theodoridi din Brăila tratează cu trimiși din Rusia vânzarea vaporului „Violeta” aflător la Cotsanța, pe suma de 800,000 lei. Vaporul suedez „Daland” al Societății suedeze de navigație în Orient, vândut unor trimiși ai guvernului rus, n'a fost predat, deoarece nu s'a putut garanta Societății suedeze că vasul nu va servi unor scopuri militare. Transacția a fost anulată.

**Scufundarea unui șlep în portul Brăila.** Se anunță din Brăila: Luni noaptea la orele 12, sub presiunea sloiurilor ernatice de pe Dunăre s'a desprins dela cheiu șlepușul Leontina, proprietatea dlui Matuchis. Șlepușul a fost împins la vale, ciocnindu-se puternic în bazinul docurilor cu vaporul Dacia. Din cauza avariilor pricinuite de această ciocnire, șlepușul conținea 90 vagoane de porumb, ale băncei Marmorosch Blank. Atât șlepușul cât și porumbul erau asigurate. Pagubele se ridică la 300 mii lei. Echipagiul a fost salvat de vaporul „Mântuirea”.

Tot Luni a fost luat de curentul apei șlepușul 816, al societății ungare, care a fost prins și transportat la mal de vasul „Mântuirea”.

**Autori dramatici premiați.** Se anunță din București: Comitetele administrative și de lec-

tură ale Teatrului Național din Iași intrându-se sub președinția dlui **M. Sadoveanu**, directorul teatrului, pentru a distribui premii autorilor dramatici conform art. 45 din legea teatrelor.

Din suma de 27 mii lei s'au acordat următoarele premii:

1500 lei familiei defunctului dramaturg **I. L. Caragiale**; 1500 lei dlui **Delavrancea** și 1000 lei dlui **V. Eftimiu**.

Restul sumei de 23 mii lei care nu s'a distribuit, urmează să se capitalizeze spre a fi distribuit în viitor pentru cele mai bune lucrări originale.

† **Văldean Teofil**, lucrător la tranșee din Vinerea de sus a decedat în 5 c., iar în 6 a fost înmormântat în cimiterul comun din Blaj. Odihnească în pace!

**Avansare.** D. **Dr. Mariu Sturza** a fost avansat la rangul de medic căpitan al regimentului 33 din Arad. Drul Sturza bine cunoscut și apreciat în cercurile românești dela începutul războiului staționează în Arad, unde timpul din urmă și-a câștigat frumoase merite ca medicul-sef al spitalului militar pentru boalele infectioase.

**Distincții în regimentul 4 de honvezi.** Despre regimentul nostru de casă s'au spus în atâtea rânduri, și au apărut chiar în comunicatele lui Höfer, tot atâtea mărturii de vitejie ale feciorilor acestui regiment *în majoritate Români din Bihor*, încât orice noi dovezi de eroism din partea lor nu ni se par cu neputință. Acest regiment luptă pe frontul dela Isonzo, unde, se știe, că se dau cele mai desperate bătălii. Cu ocazia unei mari ofensive italiene din luna trecută, 250 honvezi ai acestui regiment au fost decorați pentru ținuta eroică. Arhiducele Iosif, a voit el însuși să decoreze cei 250 feciori, fiind împiedecat însă și-a trimis adjutantul să îndeplinească acest act solemn și rar. În dimineața zilei de 21 Noemvrie li s'au dat feciorilor noștri decorațiile. Stegarul Jenő Karácsony, rănit, s'a întors nu de mult de pe front și spune următoarele despre ținuta honvezilor acestui regiment: Este admirabil eroismul cu care luptă feciorii noștri în asalturi și lupte de mână. Sunt neîntrețuți în vitejii și nu e chip să-i înfrânezi când e vorba de atac. Dovadă este distincția arhiducelui Iosif cu care a împărțășit după un atac de noapte pe 250 viteji ai noștri.

**Audiența primului ministru.** Se anunță din Viena: Primul ministru contele **Stefan Tisza** a fost ieri dimineața la orele 9 în audiență la M. Sa monarhul. Înainte de a pleca la Schönbrunn, primul ministru a fost primit în audiență în Burg de moștenitorul arhiducele Carol Francisc Iosif.

**Dieta croată** a fost convocată printr'un re-script regal pentru 20 Decembrie.

**Un consiliu de miniștri comun,** s'a ținut ieri la Viena, sub președinția ministrului de externe comun, baronul Burián. Din partea guvernului ungar, au luat parte miniștrii contele Tisza, Tellezky, Ąarkányi și Ghyillány, din partea guvernului austriac miniștrii Stürgkh, Dr. Leth, ministru de finanțe, Dr. Spitzmüller, ministru de comerț; Zenker, ministru de agricultură și miniștrii comuni Dr. Koerber, finanțe și cavalier Krobotin, războiu. Acest consiliu de miniștri comun s'a ocupat cu toate chestiunile economice ce stau în legătură cu războiul.

**Proces de înaltă tradare.** Din Agram se anunță: „Agramer Tagblatt” scrie: Luni dimineața la ore 8 se va ține pertractarea procesului de înaltă tradare pornit împotriva deputatului **Sergius Budisavlievici**, medicului **Lazar Popovici**, avocatului **Milan Meticos**, funcționarului **Milan Teodorovici** și a profesorului **George Gavrilovici**. Acuzatiții vor fi apărați de **Dușan Popovici** și **E. Lukinici**.



**Un discurs al lui Albert Thomas.** Reproducem următoarea știre din ziarul francez:

„Cereștia anuală la monumentul înălțat pe platoul din Champagne în amintirea soldaților morți pentru Franța în 1870, a avut loc în fața unei mulțimi numeroase și aleasă. D. Albert Thomas, subsecretar de stat la războiu, a pronunțat un discurs, spunând între altele:

— Nu va fi pace înainte ca nefericiții noștri frați Belgieni și Sârbi, să nu fie asigurați că vor găsi căminele lor în mândria neatârării.

Nu va fi pace înainte ca imperialismul german și militarismul prusac să nu fie puse în afară de starea de a face rău.

Nu va fi pace înainte ca un regim drept fondat pe unirea victorioasă a aliaților întărită prin libera adeziune a neutrilor să nu dărâme pentru totdeauna violența războiului”.

**Ministerul Spaniei ia apărarea intereselor Bulgarilor din Franța.** Se anunță din Sofia: Guvernul spaniol a primit însărcinarea de a ocroti interesele Bulgarilor în Franța.

**Amânarea deschiderii Dumei.** Se anunță din Petrograd: Un ucuz imperial amână data lucrărilor consiliului imperiului și Dumei, fixată prin ucuzul din 12 Septembrie v. 1915, din cauza împrejurărilor extraordinare, până la sfârșirea de către comisiunile consiliului și Dumei a lucrărilor pregătitoare și discuțiilor prealabile a proiectului de buget pe 1916, lucrări cari vor trebui prezentate adunărilor generale ale consiliului Dumei.

Impăratul a adresat președintelui consiliului imperiului, secretarului de stat *Kulomzin*, și președintelui Dumei imperiale *Rodzianko*, două rescripte la fel cari zic:

Din cauza împrejurărilor stării de buget pe 1916 n'a putut fi elaborat și prezentat de ministrul finanțelor aprobării camerelor legislative în termenul legal. În același timp mersul lucrărilor comisiunii financiare a consiliului și Dumei imperiului nu permite a crede că aceste lucrări se vor sfârși în curând. În aceste condiții dacă camerele legislative ar fi chemate pentru data indicată în ucuzul dela 12 Sept. v. 1915, ele nu ar putea trece îndată la cercetarea bugetului anului viitor.

Prin urmare spre a permite comisiunilor consiliului și Dumei să sfârșescă înainte de reluarea lucrărilor Camerelor legiuitoare, lucrările pregătitoare pentru discuțiunea bugetului și să prezinte concluziuni adunărilor respective, am ordonat să se amâne chemarea „Camerelor legiuitoare”.

**Antimilitarismul în Olanda.** Din Melidē se anunță: Acțiunea de pace din Olanda devenită imposibilă din cauza războiului îndelungat, a luat proporții desperate nihiliste văzându-și neputința acțiunii. Cel mai nou rezultat al schimbării caracterului acestei acțiuni de pace este următorul manifest:

„Noi subscrișii protestăm în fața poporului olandez, contra spiritului războinic și militaristic, ce începe să ocupe teren și între noi. Ne declarăm de dușmanii hotărâți ai tuturor dispozițiilor militariste, fie sub titlul de armata orașului, sau a militarismului național. Până când suntem în vârstă că putem fi înrolați sub ori și care titlu, vom avea îndrăzneala să ne opunem cu enregie; în caz de necesitate, suntem de acord să suferim închisoare, ori care condamnare, chiar și moartea, decât să păcătuim împotriva conștiinței noastre și a principiilor pe cari le considerăm de legea supremă de existență. Tovarășii noștri, cari din diferite motive nu sunt supuși regulamentelor militare de înrolare, prin subscripția aceasta se obligă de a susține atitudinea antimilitaristă și a desvolta o acțiune contrară oricărei forțe ce ar vrea să li se impună în direcția aceasta. Suntem de convingerea că singurul mijloc al luptei împotriva militarismului constă în faptul de a denega și refuza categoric orice serviciu militar. Numai prin acest mijloc vom putea câștiga masa pentru acțiunea de pace”.

Acest manifest a fost iscălit în Olanda de 527 indivizi, cari se obligă să moară chiar decât să prindă arma.

**Procesul scufundării șalupei „Trotușul”.** Se anunță din Constanța: Înaintea Curții de apel din localitate s'a înfățișat luni procesul scufundării șalupei „Trotușul”.

Curtea a fost prezidată de d. I. *Hagiescu-Miriște*. Fotoliul ministerului public era ocupat de d. procuror *Budișteanu*.

Sedința deschizându-se la orele 2 d. a. D. procuror general a ridicat un incident, cerând amânarea procesului, deoarece dsa nu a avut timpul necesar ca să studieze un dosar, aflat la Curtea de casație, care a sosit abia Sâmbătă seara în localitate. Dsa a mai cerut să fie citați și experți cari au fost la tribunal, spre a da lămuriri cu privire la partea tehnică.

D. avocat *Rădulescu* din partea familiilor victimelor, a cerut să se judece procesul azi, cererea dlui procuror general fiind justă, procesul să se amâne numai în continuare,, părțile fiind prezente. Aceasta pentru ca să nu fie nevoită curtea să fixeze termene prea lungi din cauza nouilor citări.

D. avocat *Filotti*, din partea societății ungare de navigațiune, a spus că deși motivul de amânare e întemeiat, totuși nu înțelege ca procesul să se amâne în continuare. Dsa s'a declarat contra citării experților.

D. avocat *Caracas*, din partea ministerului de războiu a spus că în timpul celor patru ani, de când se judecă procesul, totdeauna părțile aducere au căutat să-l amâne. Dsa a cerut judecarea procesului și amânarea în continuare.

Curtea după o deliberare de o oră și jumătate a amânat procesul pentru ziua de 16 Februarie 1916.

**Schimbul de telegrame între lord Kitchener și gen. Cadorna.** Lordul *Kitchener* a adresat din Londra următoarea depeșă generalului italian *Cadorna*:

— Intors din vizita mea în Italia doresc să vă mulțumesc încă odată pentru curtenitoarea și cordiala primire ce mi s'a rezervat la cartierul general al armatei italiene în vizita mea, fortamente scurtă. Vă rog a consimți a trimite salutul meu cordial de soldat către statul major al Ex. Voastre și către întreaga armată italiană. Am urmărit cu atențiune operațiunile ei și nu pot decât să exprim admirațiunea mea pentru îndemânarea comandamentului și bravura și tenacitatea prin care întreaga armată îndeplinește sarcina atât de grea ce i s'a încredințat. Am putut vedea cu ochii mei natura acestei sarcini și cum armata italiană o îndeplinește în chip splendid.

Am deplina încredere că spiritul de care dă dovadă soldatul italian va aduce victoria”. — *Kitchener*.

Generalul italian *Cadorna* a răspuns următoarele:

— Judecata foarte competentă pe care ați binevoit să o exprimați prin mesajul vostru care recunoaște entitatea și eficacitatea acțiunii militare pe care Italia o desfășoară actualmente va fi primită cu o adâncă satisfacțiune de armata italiană pentru că emană dela o înaltă personalitate militară britanică. Mulțumim pentru salutul de soldat ce l'ați adresat armatei italiene, ofițerilor, statului meu major și mie și vă salutăm și noi cu cordialitate fericiți fiind că am avut prilejul să cunoaștem personal pe generalul ilustru care a știut să creeze formidabilele armate engleze, cari cu aliații combat cu deplina încredere în victoria finală pentru timpul civilizațiunii, contra dușmanului comun. — *Cadorna*.

La Librăria Concordia, Arad, Strada Deák Ferenc Nr. 20 se află de vânzare „*Calendarul Lumea Ilustrată*” pe anul 1916 cu un conținut variat și cu tablouri artistice executate. Prețul Cor. 2.—. Porto sub bandă 20 fil., recomandat 50 fil. iar contra ramburs 70 fil. Pentru primirea celor trimise sub bandă librăria nu ia asupra sa nici o răspundere.

**x Ocaziune specială!** Am reușit să cumpăr ieftin dela un renumit fabricant german un stoc de cele mai fine fabricate de piele și anume: reticule pentru dame și pungulițe pentru bani mărunți. În consecință sunt în situația a oferi on. mei mușterii toate aceste mărfuri cu prețuri convenabile. *Marele magazin Fischer, Arad.*

**x Trăsuri pentru copii,** scăunele pentru copii, jucării dela cele mai ieftine până la cele mai fine, apoi elegante reticule pentru dame, garnituri pentru călătorie, manicur și garnituri de pieptare și tot felul de cadouri, obiecte pentru soldați etc., asortiment foarte bogat la *Hegedüs Gyula, Arad, bulevardul Andrassy Nr. 16.*

**x Pieptare** (sweter) din păr de cămilă, pantaloni, velințe, tricote, tricote de mătasă și de hârtie, ciorapi de păr, mănuși și tot felul de obiecte pentru iarnă, pardesiuri de gumă, pălării elegante, cravate, albituri etc., în asortiment bogat, cu prețuri foarte ieftine în *prăvălia de modă pentru bărbați „Chic”, Arad, bulevardul Andrassy Nr. 16.*

## Ultima oră.

### RUȘII ÎNTĂRESC ISMAILUL.

*Atena.* — Rușii au întărit Ismailul unde au așezat și tunuri, deoarece se tem că vor fi атаcați în acest punct.

### ITALIA ÎI DECLARĂ RĂZBOIU GERMANIEI

*Turin.* — „*Stampa*” scrie: Sonnino răspunzând la interpelațiile din cameră, a declarat că Italia îi va declara în curând războiu Germaniei.

### DEBARCĂRI DE TRUPE ENGLEZE LA SALONIC.

*Genf.* — De alaltăieri neîntrerupt debarcă trupe engleze la Salonic, cari merg imediat în direcția spre nord ca să ușoreze retragerea detașamentelor engleze alungate dela Doiran.

### RETRAGEREA TRUPELOR GRECEȘTI.

*Salonic.* — În baza înțelegerii dintre statele majore grecesc și al înțelegerii trușele grecești din Langasa s'au retras la Serres, iar teritorul dintre Salonic și Doiran a fost lăsat liber pentru trupele înțelegerii. Ziarele înțelegerii anunță că jumătate din armata grecescă va fi demobilizată.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

## Ministerul Finanțelor.

Direcțiunea Contabilității Generale a Statului și a Datoriei Publice. Datoria Publică.

Nr. 150.473 din 16 Noemvrie 1915.

### Publicațiune.

A 5-a tragere la sorți a titlurilor de rentă 4 1/2% amortibilă din 1913, împrumutul de 250.000.000 lei, se va efectua în ziua de 20 Decembrie 1915, / 2 Ianuarie 1916, ora 10 dimineața, în sala specială a Ministerului de Finanțe, conform dispozițiunilor stabilite prin regulamentul publicat în Monitorul Oficial cu Nr. 245 din 7 Februarie 1906.

La această tragere se vor amortiza titluri pentru o valoare nominală de: 1.247.000 lei, în proporția următoare:

180 titluri à	2.500 lei	450.000 lei.
398	1.000	398.000
798	500	399.000

1376 titl. p. o valoare nomin. de: 1.247.000 lei.

Publicul este rugat a asista la tragere. p. Directorul Contabilității Generale a Statului și al Datoriei Publice, **D. Popovici**

### POȘTA ADMINISTRATIEI.

George Diaconovici, Câmpulung. Până la anul nou aveți a solvi 6.80 cor.

Vespasian Corvin, Bosanci. Am primit 14 cor. în abonament până la 31 Octomvrie 1915.

Ioan Frâncu, Cetea. Am primit 14 cor. în abonament până la 30 Aprilie 1916.

Ioan Florea, Feldpost 43. Am primit 7 cor. în abonament până la 31 Martie 1916.

Ioan Mihalca, Egeres. Am primit 20 cor. în abonament până la 15 Aprilie 1916.

Parascheva Murgu, Uștin. Am primit 14 cor. în abonament până la 30 Iunie 1916.

TELEFON  
NRUL. 750.

CEL MAI MODERN INSTITUT  
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN  
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

TELEFON  
NRUL. 750.

# „CONCORDIA”

: SOCIETATE PE ACȚII. :

## ARAD

STRADA ZRINYI. NRUL. 1/a.



Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișee, precum și cu cele mai moderne litere primește spre executare tot felul de opuri, reviste, foi, placate, registre, tipărituri pentru bănci și societăți, precum și tipărituri advocaționale, invitări de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări în această branșă dela cele mai simple până la cele mai fine.

**Executare  
promptă. :**

**Prețuri :  
moderate :**